



## INTEGRATIV YONDASHUV ASOSIDA KOMPYUTER GRAFIKASI VA WEB – DIZAYN FANINI O'QITISH METODIKASINI TAKOMILLASHTIRISH

*Zaripov O.K.*

*Ajiniyoz nomidagi Nukus davlat pedagogika instituti,  
Informatika o'qitish metodikasi kafedrası dotsent v.b*

**Tayanch so'zlar:** integrativ yondashuv, integratsiya, integratsion ta'lim, Ta'limda integrativ yondashuv, Ta'limda integratsion dars, integrativ bilimlar, didaktik prinsiplar, fanlararo.

**Ключевые слова:** интегративный подход, интеграция, интегративное обучение, интегративный подход в образовании, интегративный урок в образовании, интегративное знание, дидактические принципы, междисциплинарный.

**Key words:** integrative approach, integration, integrative learning, integrative approach in education, integrative lesson in education, integrative knowledge, didactic principles, interdisciplinary.

Kirish. Bugungi kunda ilm-fan sohasida olib borilayotgan ilmiy-tadqiqot ishlarida innovatsion, ijodiy va tizimli yondashuvlar bilan bir qatorda integrativ yondashuvdan ko'proq foydalanilmoqda. Ayni paytda, ta'lim jarayonlarini integrativ tashkil etish, integratsion ta'lim texnologiyalarini takomillashtirish va modulli ta'lim talablari asosida o'qitish mazmuni va metodikasini takomillashtirishni taqozo etadi. Bu yo'nalishning istiqbolli tomoni shundaki, muayyan bir tizimni taraqqiyot g'oyalari bilan integratsiyalashtiriladi. Aslida integratsiyali ta'limni ichki mantiqiy bog'liqlik va chuqurroq metodologik aloqalarga asoslanib amalga oshirish zarur. Hozirgi vaqtda ta'lim tizimida integratsiya muammosiga alohida e'tibor qaratilmoqda. Ta'lim tizimiga integratsiyani kiritish talabalarda tanqidiy fikrlash, axborotni mustaqil izlash va tahlil qilish ko'nikmalarini shakllantirishga oid vazifalarni hal etishda asosiy vosita hisoblanadi.

Mavzuga oid adabiyotlarning tahlili. Jahonda ta'lim sifati va samaradorligini oshirishda integrativ yondashuvdan foydalanish, o'qitish jarayonlarining



integratsiyalashuviga kompleks yondashuvni tatbiq etishga doir qator ilmiy izlanishlar olib borilmoqda.

Ayniqsa, Integrativ yondashuv asosida kompyuter grafikasi va web – dizayn fanini o'qitish metodikasi va ta'lim mazmunini takomillashtirish. Integratsiyalashgan ta'lim-tarbiya jarayonida fanlararo aloqalarning ayrim jihatlari bo'yicha tadqiqotchi olimlar tomonidan ilmiy izlanishlar olib borilmoqda.

Bu borada Respublikamizda fanlararo aloqadorlik va integratsion o'qitish jarayonlarini tashkil etish masalalari bo'yicha R.Mavlonova, R.Safarova, E.Turdiqulov, M.Mirqosimova, A.Musurmonov, P.Musayev, A. Choriyev, X.A.Abduraxmonova, R.Burxonov, T.Nuriddinovkabi olimlar ilmiy-tadqiqot ishlarini amalga oshirgan. Mazkur tadqiqotlarda fanlararo aloqadorlikning turli yo'nalishlari va tamoyillari, ularning o'quv jarayonida muayyan fanlarni o'zlashtirishda qo'llanilishi, o'quv fanlararo aloqadorlik asosida ta'lim mazmuniga qo'yiladigan talablar ilmiy-amaliy jihatdan o'rganilgan.

Xorijiy olimlardan J.Gilbert, F.Cochran, J.W.Gray, M.Trott, R.J.Gaylordlarning ishlarida integrativ ta'lim texnologiyalarini qo'llashning afzalliklari va imkoniyatlari yoritib berilgan. Mazkur ilmiy izlanishlarda yuqori malakali kadrlar tayyorlashning turli jihatlari, ya'ni innovatsion va pedagogik faoliyatga tayyorlash, ta'limda axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan foydalanish imkoniyatlari, integrativ muhitni tashkil etish masalalariga alohida e'tibor qaratilgan.

Tadqiqot metodologiyasi. Zamonaviy pedagogik amaliyotida fanlararo bog'lanish asosida ta'limni integratsiyalash yo'lidagi tadqiqotlar davom etmoqda. Bu vazifa g'oyat murakkab va ayni paytda katta samara beradi.

Shu o'rinda, Integrativ yondashuv asosida kompyuter grafikasi va web – dizayn fanini o'qitish metodikasini tashkil etish, integratsion ta'lim texnologiyalarini takomillashtirish va modulli ta'lim talablari asosida o'qitish mazmuni va metodikasini takomillashtirishni taqozo etadi.

Integrativ yondashuv mazmunan tutash, aloqador, mantiqiy bir-birini taqozo etuvchi va bir-biriga singib chuqurlashtiruvchi va kengaytiruvchi o'quv fanlarini integratsiyalash uchun qo'llanilib, yaxlit mantiqiy mukammal bilim, ish-harakat usullari va shaxsiy sifatlarni tarkib toptirishni ko'zda tutadi.

Integratsiyalashgan ta'limda quyidagi tamoyillarga amal qilinadi:

- tizimli bilim berish tamoyili, ta'lim-tarbiya jarayonini insonparvarlashtirish tamoyili, pedagogik hamkorlikka tayanish tamoyili;
- integratsiyaning differensiya bilan uzviyligi;
- ta'lim-tarbiya jarayonining aniq maqsadga yo'naltirilganligi;

-integratsiyalashgan ta'limning ta'lim beruvchi shaxsiga qaratilganligi;  
 -ta'lim oluvchilarni faollashtirishga va komil insonni shakllantirishga yo'naltirilganligi [1].

Integrativ yondashuv asosida kompyuter grafikasi va web – dizayn fanini o'qitish metodikasini takomillashtirish turli fanlardan olingan bilimlar, ko'nikma, malaka va tajribani hisobga olish, tayanish, integratsiya qilish, kasbiy kommunikativ, ijtimoiy kompetentlikni baravar rivojlantirishni nazarda tutadi.

Integrativ yondashuv ilmiylik, kasbiy yo'nalغانlik, politexnizm, uzviylik, muntazamlik, tizimlilik, ko'rsatmalilik, tushunarlilik, tabaqalashtirish kabi didaktik prinsiplar bilan aloqadorlik hamda uyg'unlikda amalga oshiriladi. O'z navbatida integrativ yondashuv ham hech qachon boshqa didaktik prinsiplarga o'xshab o'qituvchiga biror tayyor retsept bermaydi, ammo undan foydalanilgan holda didaktik va metodik masalalar yechimini aniqlaydi. Integratsiyalash mobaynida bir-biriga bog'liqlik hajmi oshadi va tartibga tushadi, shu tizim qismlarining ishlashi va o'rganish obyektining yaxlitligi tartibga solinadi[2].

Ta'limda integrativ yondashuv – bu zamonaviy dunyo talablariga javob beradigan format. U bilimlarni amaliy qo'llashga qaratilgan va bir mavzuning muammolarini boshqasining vositalari bilan hal qilishga yordam beradi.

Har bir talaba boshqalar bilan qanday munosabatda bo'lishni o'rganadi, dunyo haqida yaxlit bilim tizimiga ega bo'ladi.

Integratsion tarzda tashkil etilgan darslar fanlararo bog'liqlikni o'zida jamlagan holda o'quvchilar dunyoqarashini har tomonlama rivojlanishiga xizmat qiladi. Bu jarayon an'anaviy ta'lim tizimi doirasida ham, zamonaviy o'quv-tarbiya jarayonida ham amalga oshirib borish mumkin. O'zaro aloqadorlik jarayonining o'ziga xosligi esa - integrativ tizimning har bir komponenti mohiyatiga ko'ra sifatli o'zgarishlarni nazarda tutadi.

Ta'limda integratsion dars odatdagi darslardan:

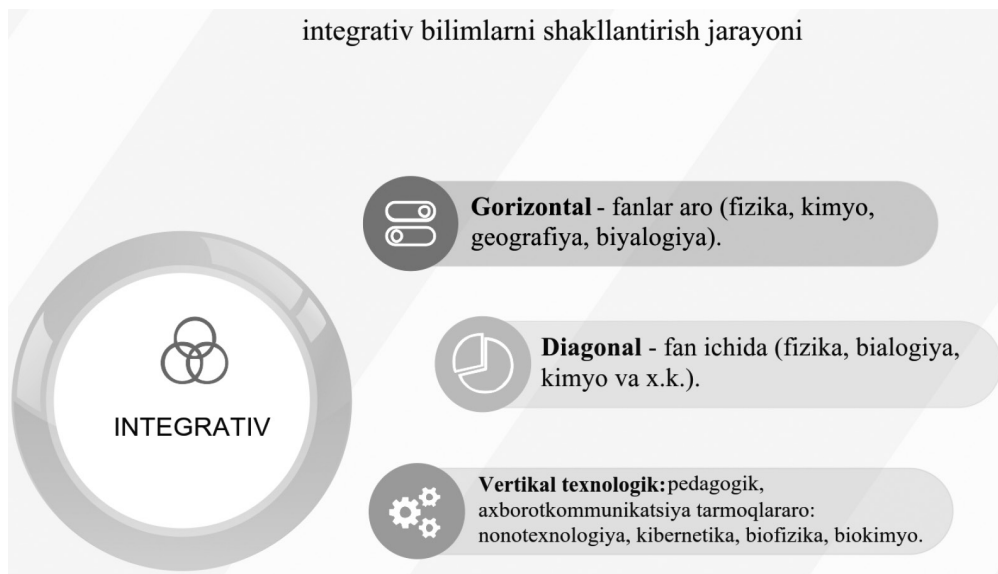
- aniqligi, ixchamligi, o'quv materialining zich ko'lami;
- darsning har bir bosqichida integratsiyalanayotgan o'quv fanlarining har taraflama mantiqiy shartlanganligi;
- berilayotgan o'quv materialidagi keng ko'lamlı axborotga egaligi bilan ajralib turadi[3].

Integrativ yondashuv asosida kompyuter grafikasi va web dizayn fanini o'rganish quyidagi tamoyillarga amal qiladi: ta'lim jarayonini do'stona tashkillashtirish; ta'lim jarayoniga doir bilimlarni tizimli integratsiyalash;



ta'lim, fan va ishlab chiqarishning mustahkam integratsiyasini ta'minlash; talabalarda fanga oid bilimlar omborini rivojlantirish.

Kompyuter grafikasi va web – dizayn fanini o'qitish metodikasini takomillashtirishda integrativ bilimlarni shakllantirish jarayoni (1-rasm).



*1-rasm.*

Kompyuter grafikasi va web – dizayn fanini o'qitish jarayoniga ilg'or pedagogik va axborot texnologiyalarini integrativ yondashuv asosida tatbiq qilish orqali talabalarda ta'lim jarayonida zamonaviy pedagogik texnologiyalarni qo'llash, ko'nikmalarini shakllantirish va fanga oid kompetentsiyalarini shakllantirish, yuqorida qayd qilingan dolzarb muammoning ijobiy yechimini topishga xizmat qiladi.

Xulosa: Demak, xulosa qilib aytish mumkinki, ta'lim jarayoniga integrativ yondashuvni qo'llash natijasida ta'lim, fan va ishlab chiqarishning mustahkam integratsiyasi ta'minlanadi. Chunki ta'lim jarayonida qo'llanilayotgan integrativ yondashuv texnologiyalarini pedagogik va axborot-kommunitatsiya texnologiyalarga ajratishni taqozo qiladi. Bu integratsiyalashgan texnologiyalarning yo'nalishlari har xil bo'lgani bilan, ularning tutashlikdagi umumiy tomonlari ham bor. Oliy ta'limda kompyuter grafikasi va web – dizayn fanini o'rganish, integrativ yondashuv asosida axborot-kommunikatsiya texnologiyalarni qo'llashning optimal (samarali) yo'llarini belgilashda uzviylik printsiplarini tadqiq qilish hamda ularning aniq mezonlarini belgilash muhim vazifa sifatida sanaladi.

**Adabiyotlar:**

1. Suyunov A.G'., "integrativ yondashuvning mazmun-mohiyati va uning tamoyillari" fan, ta'lim va amaliyot integratsiyasi, 2023, №3.
2. Nurnazarov Xudoyberdi Doniyorovich Tasviriy san'at fanini o'qitishda integrativ yondashuv, o'quvchilarda kreativlikni rivojlantirish, 2023.
3. Mavlonova R.A. Boshlang'ich ta'limning integratsiyalashgan pedagogikasi. Metodik qo'llanma. - T.: Nizomiy nomidagi Toshkent davlat universiteti, 2005. [http:// library.ziyounet.uz/ru/book/33810](http://library.ziyounet.uz/ru/book/33810).
4. Зарипов Олимжан 2023. Электрон таълим муҳитида интерактив таълим ресурсларини яратишнинг ўзига хос хусусиятлари. Innovations in Technology and Science Education. 2, 10 (Jun. 2023), 1127–1133.

**РЕЗЮМЕ**

Ushbu maqolada integrativ yondashuv asosida kompyuter grafikasi va web – dizayn fanini o'qitish metodikasini takomillashtirish bo'yicha respublika va xorijiy olimlarning ilmiy-tadqiqot ishlari tahlili, Integratsiyalashgan ta'lim tamoyillari, Ta'limda integrativ yondashuv, integrativ bilimlarni shakllantirish jarayoni hususida ko'rsatma va takliflar berilgan.

**РЕЗЮМЕ**

В данной статье представлен анализ научно-исследовательских работ отечественных и зарубежных ученых по совершенствованию методики преподавания дисциплины компьютерная графика и веб-дизайн на основе интегративного подхода, принципы интегрированного образования, интегративный подход в образовании, рекомендации и предложения по процессу формирования интегративных знаний.

**SUMMARY**

In this article presents an analysis of research works by domestic and foreign scientists on improving the teaching methods of the discipline computer graphics and web design based on an integrative approach, the principles of integrated education, an integrative approach in education, recommendations and suggestions on the process of forming integrative knowledge.